

PRIJATÉ TEXTY

P8_TA(2016)0107

Program Erasmus+ a ďalšie nástroje na posilnenie mobility v oblasti odborného vzdelávania a prípravy

Uznesenie Európskeho parlamentu z 12. apríla 2016 o programe Erasmus+ a ďalších nástrojoch na posilnenie mobility v oblasti odborného vzdelávania a prípravy – prístup celoživotného vzdelávania (2015/2257(INI))

Európsky parlament,

- so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ), a najmä na jej články 165 a 166,
- so zreteľom na Chartu základných práv Európskej únie, a najmä na jej článok 14,
- so zreteľom na Kodanskú deklaráciu z 30. novembra 2002 o rozšírenej spolupráci v oblasti európskeho odborného vzdelávania a prípravy,
- so zreteľom na odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady z 18. júna 2009 o vytvorení európskeho referenčného rámca zabezpečenia kvality odborného vzdelávania a prípravy¹,
- so zreteľom na závery Rady z 12. mája 2009 o strategickom rámci pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave („ET 2020“)²,
- so zreteľom na uznesenie Rady z 27. novembra 2009 o obnovenom rámci pre európsku spoluprácu v oblasti mládeže (2010 – 2018)³,
- so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1288/2013 z 11. decembra 2013, ktorým sa zriaďuje „Erasmus+“: program Únie pre vzdelávanie, odbornú prípravu, mládež a šport⁴,
- so zreteľom na odporúčanie Rady z 20. decembra 2012 o potvrdzovaní neformálneho

¹ Ú. v. EÚ C 155, 8.7.2009, s. 1.

² Ú. v. EÚ C 119, 28.5.2009, s. 2.

³ Ú. v. EÚ C 311, 19.12.2009, s. 1.

⁴ Ú. v. EÚ L 347, 20.12.2013, s. 50.

vzdelávania a informálneho učenia sa¹,

- so zreteľom na rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady č. 2241/2004/ES o jednotnom rámci Spoločenstva pre transparentnosť kvalifikácií a schopností (Europass)²,
- so zreteľom na odporúčanie Rady z 28. júna 2011 s názvom Mládež v pohybe – podpora vzdelávacej mobility mladých ľudí³,
- so zreteľom na odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady 2006/962/ES z 18. decembra 2006 o kľúčových kompetenciách pre celoživotné vzdelávanie⁴,
- so zreteľom na svoje uznesenie zo 6. júla 2010 o podpore prístupu mládeže na trh práce a posilnení postavenia účastníkov odbornej prípravy, odborných stáží a učňovského vzdelávania⁵,
- so zreteľom na odporúčanie Európskeho Parlamentu a Rady z 23. apríla 2008 o vytvorení európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie⁶,
- so zreteľom na rôzne nástroje pre uznávanie schopností, ako napríklad európsky kvalifikačný rámec (EKR), európsky systém prenosu kreditov (ECTS), Európsky systém kreditov pre odborné vzdelávanie a prípravu (ECVET) a projekt Európska klasifikácia zručností, kompetencií, kvalifikácií a povolání (ESCO),
- so zreteľom na oznámenie Komisie zo 20. novembra 2012 s názvom Prehodnotenie vzdelávania: investície do zručností na dosiahnutie lepších sociálno-ekonomických výsledkov (COM(2012)0669),
- so zreteľom na správu Komisie Európskemu parlamentu a Rade z 28. januára 2014 o vykonávaní odporúčania Európskeho parlamentu a Rady z 18. júna 2009 o vytvorení európskeho referenčného rámca zabezpečenia kvality odborného vzdelávania a prípravy (COM(2014)0030),
- so zreteľom na závery Rady z 20. mája 2014 o zabezpečovaní kvality na podporu vzdelávania a odbornej prípravy,
- so zreteľom na vyhlásenie ministrov zodpovedných za oblasť odborného vzdelávania a prípravy z 22. júna 2015 o novom súbore strednodobých cieľov v oblasti odborného vzdelávania a prípravy na obdobie rokov 2015 – 2020,
- so zreteľom na Parížsku deklaráciu o podpore občianstva a spoločných hodnôt slobody, tolerance a nediskriminácie prostredníctvom vzdelávania, ktorá bola prijatá na neformálnej schôdzi ministrov školstva EÚ 17. marca 2015 v Paríži (8496/15),
- so zreteľom na článok 52 rokovacieho poriadku,

¹ Ú. v. EÚ C 398, 22.12.2012, s. 1.

² Ú. v. EÚ L 390, 31.12.2004, s. 6.

³ Ú. v. EÚ C 199, 7.7.2011, s. 1.

⁴ Ú. v. EÚ L 394, 30.12.2006, s. 10.

⁵ Ú. v. EÚ C 351 E, 2.12.2011, s. 29.

⁶ Ú. v. EÚ C 111, 6.5.2008, s. 1.

- so zreteľom na správu Výboru pre kultúru a vzdelávanie a stanovisko Výboru pre zamestnanosť a sociálne veci (A8-0049/2016),
- A. keďže vzdelávacia mobilita a mobilita odbornej prípravy sú dôležité pre osobný rozvoj, sociálne začlenenie mládeže, multikultúrny dialóg, toleranciu, schopnosť pracovať v medzikultúrnom prostredí a aktívne občianstvo a jasne preukázali svoj potenciál prispievať ku kvalitnému vzdelávaniu a zamestnateľnosti;
- B. keďže vzdelávacia mobilita a mobilita odbornej prípravy by sa mali ešte posilniť, a to v súvislosti so súčasnými aj s nadväzujúcimi programami EÚ v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy, zamestnanosti a politiky súdržnosti;
- C. keďže v roku 2002 európski ministri zodpovední za oblasť odborného vzdelávania a prípravy spustili takzvaný kodanský proces na zlepšenie európskej spolupráce v tejto oblasti, a to s cieľom zlepšiť výkonnosť, kvalitu a prítťažlivosť odborného vzdelávania a prípravy v Európe;
- D. keďže kodanský proces je založený na vzájomne dohodnutých a pravidelne aktualizovaných prioritách, pričom medzi jeho ciele patrí snaha o uľahčenie mobility a presadzovanie využívania rôznych možností odbornej prípravy v kontexte celoživotného vzdelávania;
- E. keďže podľa Eurostatu sa v roku 2014 nezamestnanosť v EÚ udržala na úrovni 10,2 % napriek pomalému zotavovaniu sa hospodárstva; keďže v EÚ dosahuje v súčasnosti nezamestnanosť mladých ľudí 22,1 %, v rámci vekovej kategórie 55 až 64 rokov pracuje len 51 % osôb a rozdiel v zamestnanosti mužov a žien v prípade starších pracovníkov dosahuje 13,6 %;
- F. keďže neformálne vzdelávanie, informálne učenie sa a odborná príprava významne prispievajú k riešeniu aktuálnych problémov v oblasti celoživotného vzdelávania, ako sú napríklad predčasné ukončenie školskej dochádzky, neprípustný počet mladých ľudí, ktorí nie sú zamestnaní ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy (NEET), a nedostatok zručností alebo ich nesúlad s dopytom na trhu práce;
- G. keďže o pretrvávajúcom nesúlade medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami na trhu práce svedčí aj vysoký počet voľných pracovných miest zaznamenaný v ekonomickej prognóze Komisie z jesene 2015;
- H. keďže jazykové schopnosti sú v rámci odborného vzdelávania a prípravy na nižšej úrovni a potrebujú osobitné zlepšenie;
- I. keďže je potrebné opätovne potvrdiť politické odhodlanie podporovať kroky EÚ v oblasti celoživotného vzdelávania a OVP, a to najmä prostredníctvom aktivít v oblasti mobility zameraných na rozvoj prierezových kompetencií ako prispôsobivosť, zvedavosť a schopnosť učiť sa, ako aj interpersonálnych a občianskych zručností;
- J. keďže nedávny sociálno-ekonomický vývoj zdôraznil potrebu nielen zefektívniť systémy celoživotného vzdelávania a OVP, ale ich aj sprístupniť a zvýšiť ich inkluzívnosť s ohľadom na znevýhodnené skupiny a ľudí s osobitnými potrebami; keďže prístupnosť vzdelania by sa nemala zvyšovať na úkor jeho kvality;
- K. keďže trvalá finančná podpora opatrení a aktivít v oblasti mobility týkajúcich sa

celoživotného vzdelávania a znalostí z oblasti OVP je zásadne dôležitá, najmä v tomto období hospodárskej krízy;

- L. keďže regionálna a miestna úroveň má kľúčový význam pre podporu iniciatív skúmajúcich nové spôsoby mobility v záujme zaistenia účinnosti, transparentnosti a kvality fondov a programov venovaných OVP; keďže mobilita mladých ľudí a učňov v rámci OVP, presadzovaná na regionálnej a miestnej úrovni, by sa mala koordinovať v rozsiahlom procese demokratickej a participatívnej správy vecí verejných zameranom na riešenie najrelevantnejších sociálno-ekonomických a environmentálnych záležitostí so zapojením mikropodnikov, malých a stredných podnikov, začínajúcich podnikov, miestnych komunít a sociálnych partnerov;
- M. keďže podnikatelia, obchodné a priemyselné komory a rovnocenné profesijné organizácie pre remeselníkov a poľnohospodárov, ako aj odborové zväzy a ďalší dôležití sociálni partneri by sa mali aktívne zapájať do prípravy, organizovania, uskutočňovania a financovania OVP vrátane mobility; keďže pokiaľ ide o prípravu OVP, mal by sa riešiť sociálny rozmer, v rámci ktorého by sa mali zahrnúť oblasti ako spravodlivý obchod, sociálne podnikanie a alternatívne obchodné modely, napr. družstvá, a ktorý by sa mal organizovať s relevantnými partnermi v daných oblastiach;
- N. keďže mobilitu mládeže je síce nutné podporovať v záujme zlepšenia zamestnateľnosti, nesmie sa z nej však stať jediné plánované riešenie nezamestnanosti mládeže;

Analýza výsledkov a identifikácia kľúčových problémov

1. domnieva sa, že vzdelanie je základné ľudské právo a verejný statok, ktorý by mal byť rovnako prístupný pre všetkých; vyzýva EÚ a členské štáty, aby sa venovali všetkým sociálno-ekonomickým obmedzeniam, ktoré bránia v rovnakom prístupe pre všetkých k možnostiam OVP vrátane mobility; uznáva, že úloha a výsledky existujúcich programov a iniciatív v oblasti mobility v OVP by sa mali zlepšiť z hľadiska prístupnosti, otvorenosti a inkluzívnosti, a to v záujme podpory individuálneho prístupu ku vzdelávaniu, zníženia miery predčasného ukončovania školskej dochádzky a zabezpečenia rovnakého prístupu k akciám v oblasti mobility v programe Erasmus+ pre znevýhodnené skupiny a ľudí s osobitnými potrebami; zdôrazňuje preto, že je potrebné flexibilné, diverzifikované a prispôbené spektrum možností mobility v oblasti odbornej prípravy ľudí pochádzajúcich z prostredia prisťahovalcov alebo hospodársky znevýhodnených rodín, pre vzdelávajúcich sa zo vzdialených regiónov, ľudí so zdravotným postihnutím a s osobitnými potrebami, a to pri zohľadnení rodového hľadiska;
2. potvrdzuje, že pri riešení problematiky mobility a vzdelávania je potrebné zachovať rodové hľadisko a zohľadňovať potreby ľudí, ktorí sú obeťami viacnásobnej diskriminácie, vrátane ľudí so zdravotným postihnutím, ľudí, ktorí sa identifikujú ako LGBTI osoby, a ľudí pochádzajúcich z marginalizovaných komunít; nabáda v tomto smere na prijatie ďalších opatrení zameraných na zjednodušenie prístupu k akciám v oblasti mobility v programe Erasmus+ pre ľudí zo znevýhodnených skupín a ľudí s osobitnými potrebami;
3. vyzýva Komisiu, členské štáty a kľúčové zainteresované strany, aby zviditeľnili programy OVP s cieľom odstrániť kultúrne bariéry a bojovať proti fenoménu nedostatočnej motivácie, nedostatočnej predispozície na vlastný aktívny prístup

a nedostatočným jazykovým zručnosťami, najmä v oblastiach, ktoré sú najviac postihnuté nezamestnanosťou mladých ľudí; je presvedčený, že treba zabezpečiť, aby k týmto programom mali prístup všetci občania bez diskriminácie; žiada, aby sa úsilie sústredilo na skupiny, ktorým hrozí nezamestnanosť, napr. na osoby so zdravotným postihnutím; žiada, aby sa prístup k OVP a kvalifikáciám uľahčil podporovaním prispôsobivosti učňovskej dráhy a upraviteľnosti podmienok, ako aj možností odbornej prípravy skupín s nedostatočnými základnými zručnosťami a zamestnancov na nízkej alebo strednej kvalifikačnej úrovni; pripomína, že v prístupe k týmto skúsenostiam treba zohľadniť rodovú rovnováhu, aby sa tak programy mobility OVP účinne presadzovali medzi ženami; v tomto smere sa domnieva, že by sa mali stanoviť ambiciózne ciele a dôrazne by sa mal sledovať pokrok;

4. poukazuje na rodové rozdiely pri nadobúdaní vzdelania, zručností a zamestnania v oblasti prírodných vied, technológií, inžinierstva a matematiky (STEM) v rámci EÚ a vyzýva členské štáty a Komisiu, aby sa v plnej miere zaviazali realizovať program Erasmus+ a tento mechanizmus využívali ako hlavnú možnosť rozvoja vzdelávania v oblasti STEM s cieľom posilniť schopnosť žien začať profesionálnu dráhu v oblasti STEM, a tak obmedziť existujúce rozdiely v zručnostiach v tejto oblasti;
5. zdôrazňuje význam spoločného európskeho vzdelávacieho priestoru založeného na silnej zložke mobility zahŕňajúcej nielen vysokoškolské vzdelávanie, ale aj OVP, ktorý prispeje k vytvoreniu a rozvoju silnejšej európskej identity a posilneniu občianstva;
6. vyzýva Komisiu a členské štáty, aby vyvinuli maximálne úsilie na dosiahnutie cieľov európskej stratégie pre vzdelávanie a odbornú prípravu 2020; je presvedčený, že táto mobilita musí brať do úvahy aspekt kontinuálneho odborného vzdelávania a odbornej prípravy (CVET), keďže sú kľúčom k zlepšovaniu a aktualizácii zručností a odborných znalostí; zdôrazňuje, že celoživotné vzdelávanie a OVP sú kľúčom k dosiahnutiu lepších vyhliadok na získanie zamestnania pre dlhodobu nezamestnaných;
7. je presvedčený, že výsledkom tejto spolupráce by malo byť preskúmanie požiadaviek s cieľom zaistiť ich relevantnosť z hľadiska trvania, obsahu, kompetencií a výsledkov vzdelávania, pričom by sa mala spájať mobilita v strediskách odbornej prípravy aj na pracovisku a zároveň uprednostňovať dlhodobejšie trvanie praxe (napr. šesť mesiacov) pred krátkodobým;
8. konštatuje, že európske prostriedky pridelené programu Erasmus+ a programom OVP nie sú adekvátne k počtu ani k potrebám potenciálnych príjemcov využívajúcich mobilitu ponúkanú prostredníctvom týchto programov, a preto vyzýva členské štáty, aby sa zasadzovali o bilaterálne dohody ako doplnok činností v rámci programu Erasmus+ a európskych programov v oblasti OVP, a zvyšovali tak mobilitu mladých Európanov;
9. uznáva dôležitú úlohu a výsledky existujúcich programov a iniciatív v oblasti mobility, napríklad kľúčovej akcie 1 v rámci programu Erasmus +, systému Europass, Európskeho systému kreditov pre odborné vzdelávanie a prípravu (ECVET) a európskeho kvalifikačného rámca (EQF); vyzýva Komisiu, aby navrhla „európsky elektronický študentský preukaz“, ktorý by v kontexte mobility priznával štatút študenta EÚ a zabezpečoval by prístup k službám;
10. vyzýva Komisiu, členské štáty a agentúry EÚ, napríklad CEDEFOP, aby podnikli kroky

na zlepšenie programov mobility v rámci OVP tak, aby všetkým účastníkom prinášali pridanú hodnotu z hľadiska kvalifikácie, uznania a obsahu a aby zaistili zavedenie noriem kvality v oblasti učňovskej prípravy;

11. poukazuje na skutočnosť, že iniciatívy v oblasti mobility prispievajú k zlepšeniu nielen občianskych hodnôt a pocitu európskej spolupatričnosti vzdelávajúcich sa, ale aj ich akademických zručností a možností získania práce, pričom konkrétne ide najmä o zručnosti súvisiace so schopnosťou riešiť problémy, s plánovaním a organizáciou, o schopnosť konať v nových situáciách a prispôsobovať sa im, o podnikavosť, schopnosť viesť a prijímať rozhodnutia, o zručnosti sociálnej zodpovednosti, o znalosti cudzích jazykov, komunikačné schopnosti a schopnosť tímovej práce, ako aj o osobné spôsobilosti, ktoré majú vplyv na zamestnateľnosť, ako sú sebavedomie, motivácia, zvedavosť, kritické a kreatívne myslenie, iniciatívnosť a asertívnosť;
12. trvá na tom, že je potrebné uľahčiť vykonávanie mobility v rámci programu Erasmus+ krokmi na zvýšenie úspešnosti žiadostí, zjednodušením podoby a používania elektronických nástrojov pre riadenie mobility, zvyšovaním povedomia o hodnote programov mobility vo všetkých všeobecno-vzdelávacích a odbornovzdelávacích ustanovizniach v Únii a poskytovaním lepšie cielených informácií a odbornej prípravy prijímateľom a sprostredkovateľom programov a akcií vrátane zamestnancov škôl a vysokých škôl; v tomto smere zdôrazňuje významný prínos platformy EuropeanSchoolNet; žiada Komisiu, aby znížila súčasnú nadmernú a zbytočne komplikovanú administratívnu záťaž žiadateľov aj vysielaajúcich a hostiteľských spoločností a inštitúcií zapojených do projektov programu Erasmus + s cieľom uľahčiť a zjednodušiť procesy podávania žiadosti, registrácie a podávania správ, ako aj samotné projekty; okrem toho pripomína, že nadmerná administratívna záťaž v dotknutých školách a vysokých školách je prekážkou jednoduchého uskutočňovania programu;
13. žiada Európsku komisiu, aby zaviedla systémy zacielené na zmenšenie jazykových a kultúrnych prekážok, ktoré bránia v organizovaní programov mobility; domnieva sa, že tieto systémy by mali dokázať posúdiť pokrok v oblasti implementácie; zdôrazňuje, že akčné systémy by mali predovšetkým podporovať výučbu základných prvkov jazyka hostiteľskej krajiny; nabáda členské štáty a regionálne a miestne orgány, aby preskúmali osobitné vzdelávacie potreby učiteľov a školiteľov v oblasti OVP, aby podnecovali a podporovali výmenu najlepších postupov a aby im poskytovali viac možností odborného rozvoja; zdôrazňuje, že je dôležité navrhnuť základný model odbornej prípravy, ktorý dokáže poskytnúť informácie o kľúčových rysoch obchodnej a pracovnej kultúry v krajine určenia, ako aj podporovať a ponúkať osobitné programy pre odbornú prípravu pedagogického personálu v kontexte riadenia mobility strediskami odbornej prípravy;
14. poukazuje na to, že zamestnania spojené s OVP majú potrebnú flexibilitu nato, aby sa mohli vykonávať kdekoľvek, a preto je mobilita v súvislosti s OVP kľúčovým nástrojom v boji proti nezamestnanosti, keďže zlepšuje zamestnateľnosť, znižuje nedostatok zručností, a uľahčuje priradovanie pracovných miest, najmä pokiaľ ide o mladých ľudí, pričom poskytuje znalosti a jedinečné skúsenosti potrebné na získanie konkurencieschopnosti na dnešných trhoch práce v rámci EÚ; domnieva sa, že Erasmus+ napomáha rozvoju špecifických profesijných zručností a prierezových a prenosných kompetencií, ako je podnikavosť, a zároveň rozširuje možnosti na zapojenie odvetvia výroby, čo z neho urobí účinný nástroj pracovného trhu;

15. zdôrazňuje význam a dôležitosť toho, aby sa uznávali názvy a logá súvisiace s programom Erasmus+ a jeho podprogramami; konštatuje, že tieto názvy by sa mali používať najmä na účely publikácií a brožúr programu Erasmus+;
16. vyjadruje znepokojenie nad tým, že program Erasmus+ vnímajú mladí ľudia predovšetkým ako program pre študentov vysokých škôl; preto odporúča, aby sa venovalo viac pozornosti zvýšeniu európskej, národnej a regionálnej viditeľnosti rôznych oblastí a podprogramov týkajúcich sa každej oblasti vrátane školského vzdelávania (Comenius), vysokoškolského vzdelávania (Erasmus), medzinárodného vysokoškolského vzdelávania (Erasmus Mundus), odborného vzdelávania a prípravy (Leonardo da Vinci) a vzdelávania dospelých (Grundtvig), ako aj mládeže (Mládež v akcii) a športu;
17. vyzýva Komisiu, členské štáty a verejné orgány pre zamestnanosť, aby zverejňovali informácie a šírili osvetu o programe Erasmus + a ostatných nástrojoch zameraných na podporu mobility v rámci OVP, najmä medzi MSP; je presvedčený, že čo najúčinnjšie využívanie týchto nástrojov umožní väčšiemu množstvu ľudí využívať tieto možnosti, aby sa tak dosiahol cieľ mobility;
18. zdôrazňuje, že je naliehavo potrebné, aby pri navrhovaní, koncipovaní, vykonávaní a podporovaní kvalitných programov mobility v oblasti OVP prebiehali konzultácie s priemyslom a službami v súkromnej aj verejnej sfére (najmä s MSP a mikropodnikmi), resp. aby uvedené zložky boli zapojené do všetkých týchto činností; domnieva sa, že pri výbere programov by sa mali zohľadniť pracovné príležitosti v hosťiteľských podnikoch a organizáciách; je presvedčený, že flexibilné a konštruktívne partnerstvo postavené na dialógu, spolupráci a výmene najlepších skúseností medzi všetkými zainteresovanými stranami zaistí úspech a pridanú hodnotu OVP; zastáva názor, že je potrebná aj výmena znalostí a najlepších postupov medzi strediskami odbornej prípravy a firmami; vyzýva Európsku komisiu, aby sledovala dopyt a ponuku na trhu práce v EÚ, ako aj geografickú a pracovnú mobilitu, s cieľom zladíť potreby trhu práce; domnieva sa, že by sa tým zmenšili rozdiely medzi ponukou odbornej prípravy a tým, čo v skutočnosti čaká mladých ľudí v podnikoch, na jednej strane a na druhej strane medzi potrebami trhu v odvetviach s pridanou hodnotou (napr. digitálne a ekologické hospodárstvo, energetika, obrana, sektor starostlivosti a renovácia bývania);
19. zdôrazňuje, že pri plánovaní akcií v oblasti mobility a posudzovaní úspešnosti ich vykonávania treba zohľadniť tieto kľúčové aspekty: ekonomickú spôsobilosť vzdelávajúcich sa osôb zapojiť sa do mobility, uznávanie štúdia, spôsobilostí, kvalifikácií a obsahu odbornej prípravy medzi krajinami (či už prostredníctvom kreditov, alebo certifikátov), úroveň znalosti jazyka, organizáciu učebných osnov alebo štúdia, praktickú hodnotu kreditov a skúšok študentov po návrate na pôvodnú univerzitu, právne aspekty, informácie alebo motiváciu na dokončenie štúdia, usmerňovanie a poradenské činnosti počas celého obdobia mobility a osobnú situáciu študentov; vyzýva preto Komisiu, aby zlepšila ukazovatele a hodnotiace kritériá v záujme pravidelnejšieho monitorovania účinnosti programov EÚ a aby umožnila zrealizovať všetky potrebné zlepšenia;
20. pripomína, že v súčasnosti v rámci svojej odbornej prípravy využíva systémy mobility len 1 % mladých ľudí v praktickej odbornej príprave (vrátane učňov); domnieva sa, že je nevyhnutné vytvoriť podmienky pre rozvoj mobility učňov v rámci Európskej únie,

aby učni získali rovnaké možnosti ako vysokoškolskí študenti; nabáda preto EÚ, aby vymedzila štatút tzv. európskeho učňa; vyzýva EÚ a členské štáty, aby zabezpečili, že učňovská prax a stáže budú naďalej formatívnymi príležitosťami, ktoré sa nebudú využívať ako zdroj nechránenej pracovnej sily, nebudú nahrádzať odborné pozície na plný úväzok a zaručia dôstojné pracovné podmienky a práva študujúcich vrátane finančných práv a práv súvisiacich s odmeňovaním; okrem toho nabáda Komisiu, aby zanalyzovala dôsledky vyššie uvedeného štatútu, monitorovala vykonávanie súvisiacich opatrení, povzbudzovala všetky zúčastnené strany vrátane Európskeho združenia pre učňovskú prípravu, aby sa riadili jej odporúčaniami s cieľom zlepšiť podmienky, kvalitu a dostupnosť učňovskej prípravy v EÚ, a aby pristupovala k tejto otázke ako k strategickej prioritě;

21. vyzýva Komisiu, aby predložila návrh na systém učňovského vzdelávania EÚ, ktorý by zaručil súbor práv učňov a študentov OVP, a zároveň vyzýva členské štáty, aby tento návrh schválili; vyzdvihuje pozitívnu rolu, ktorú môžu zohrávať „seniori” pri vzdelávaní a odbornej príprave mládeže, pokiaľ ide o čo najväčšie presadzovanie medzigeneračnej výmeny prostredníctvom stáží a mentorstva, a tiež uľahčenie učenia založeného na skúsenostiach v rámci medzigeneračných tímov; nabáda Komisiu a členské štáty, aby prijali konkrétne opatrenia, ktorými sa zabezpečí, že učňovská príprava a stáže v rámci programu Erasmus+ nebudú zneužívané ako nástroj na zníženie nákladov práce;
22. pozitívne hodnotí začatie pilotných projektov, ako aj nedávno prijatého Európskeho rámca pre mobilitu učňov, ako východiskový bod pre skvalitnenie programu Erasmus+, zameraného na umožnenie väčšej a lepšej dlhodobej mobility v oblasti OVP; naliehavo žiada vytvoriť rámec pre dlhodobé iniciatívy predstavujúce protiklad k výhradne projektovým opatreniam, s cieľom vytvoriť trvalý a udržateľný systém, ktorý bude plne funkčný, predvídateľný a povzbudí voľný pohyb zručností v Európe;
23. konštatuje, že predčasné ukončenie školskej dochádzky patrí medzi najvýraznejšie problémy, s ktorým sa cieľové skupiny mobility stretávajú, a že lepšie možnosti odbornej prípravy vedú k menšej miere predčasného ukončenia vzdelávania a odbornej prípravy; zdôrazňuje preto, aké dôležité môžu byť výsledky vzdelávacích systémov z hľadiska znižovania miery predčasného ukončovania školskej dochádzky a lepšieho vybavovania študentov prierezovými schopnosťami, ktoré im napokon pomôžu k tomu, aby ich kvalifikácia zodpovedala potrebám pracovného trhu;
24. zdôrazňuje, že mladých ľudí, ktorí podstupujú odbornú prípravu, je potrebné pri prekonávaní ich ťažkostí podporiť doplnkovými a sprievodnými opatreniami, napríklad posilnením skupinovej povahy systémov mobility, lepším mentorstvom a podporou zo strany domovských aj hosťovských inštitúcií pred uskutočnením mobility aj počas nej, zlepšením prístupu ku kvalitným informáciám o možnostiach OVP, ponukou špecializovaných služieb a nástrojov v oblasti usmerňovania a poradenstva a financovaním jazykovej podpory pre všetkých účastníkov bez jazykového obmedzenia;
25. poukazuje na skutočnosť, že je možné identifikovať mnohé faktory, ktoré ovplyvňujú očakávania mladých ľudí zúčastňujúcich sa na systémoch OVP, najmä sociálno-ekonomické faktory, typológiu rodiny a nedostatočné nástroje na usmernenie (a vedenie) po skončení povinného sekundárneho vzdelávania alebo počas kurzov odbornej prípravy;

26. zdôrazňuje kľúčovú úlohu mobility v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy pri riešení sociálnych a kultúrnych výziev v záujme toho, aby mladí ľudia dostali čo najviac príležitostí rozvíjať vlastný spôsob pôsobenia v spoločnosti; pripomína, že EÚ zameriava svoje úsilie (najmä prostredníctvom stratégie Európa 2020) na zvyšovanie konkurencieschopnosti svojho hospodárstva, na vytváranie pracovných miest a v konečnom dôsledku na posilnenie svojej schopnosti konkurovať v celosvetovom meradle v treťom desaťročí tohto storočia; v tejto súvislosti zdôrazňuje významnú úlohu výskumu, inovácií, digitálnej spoločnosti a energetickej udržateľnosti ako nástrojov poskytujúcich vyššiu pridanú hodnotu;
27. poukazuje na úlohu EÚ a členských štátov pri tvorbe a podpore vysokokvalitného a dobre organizovaného systému OVP presadzovaním celostného prístupu založeného na rovnováhe medzi teoretickým vzdelávaním zameraným na príslušnú profesiu, odbornou praktickou prípravou a všeobecným, formálnym a neformálnym vzdelávaním a informálnym učením; vyzýva členské štáty, aby v rámci vyššieho sekundárneho školstva zaviedli prístup založený na tzv. duálnom vzdelávaní alebo aby posilnili už existujúce systémy prostredníctvom odborných stáží, čím uľahčia udržateľné začlenenie študentov OVP do trhu práce a zvýšia mieru ich účasti na programoch nadnárodnej mobility; pripomína, že zlepšovanie kvality OVP v spolupráci so sociálnymi partnermi a verejnými službami zamestnanosti je vo všeobecnosti spôsob riešenia sociálneho začleňovania, zvyšovania miery účasti na vyššom vzdelávaní, presadzovania úspechu študentov a uľahčovanie začlenenia do trhu práce, čo by malo uľahčiť mobilitu v procese celoživotného vzdelávania;
28. žiada, aby sa cielene riešili otázky okolo Európskej dobrovoľníckej služby (EVS), pokiaľ ide o poistenie účastníkov, schválenie, riadenie databáz a podporu dobrovoľníkov, aby sa tak predišlo poklesu účasti;
29. s poľutovaním konštatuje, že v rámci súčasného programu Erasmus+ stratilo neformálne vzdelávanie viditeľnosť aj podiel na rozpočte; zdôrazňuje význam neformálneho vzdelávania na európskej úrovni, najmä prostredníctvom práce s mládežou a dobrovoľníctva starších ľudí; žiada, aby malo neformálne vzdelávanie aj informálne učenie jednoznačné a viditeľné miesto v programe Erasmus+; okrem toho je presvedčený, že by mala existovať možnosť predkladať žiadosti o rozsiahle projekty vzdelávania dospelých, ktoré by sa riadili rovnakými zásadami ako aliancie pre sektorové zručnosti alebo znalostné aliancie;
30. podporuje rozvoj moderných technológií a infraštruktúr v rámci posilňovania a modernizácie vnútroštátnych systémov odborného vzdelávania v záujme zlepšenia prístupu k mobilite a jej kvality; domnieva sa, že v záujme riešenia nesúlady medzi dopytom po zručnostiach a ich ponukou by sa mal klásť väčší dôraz na inovácie a rozvoj nových akademických a odborných zručností, digitálne vzdelávacie a vyučovacie platformy, technológie zlepšujúce kvalitu života, inovatívne technológie na podporu kultúrneho dedičstva a informačné a komunikačné technológie; je pevne presvedčený, že EÚ a členské štáty by mali vytvoriť účinnú stratégiu zameranú na to, aby systémy OVP zodpovedali súčasným a budúcim pracovným príležitostiam v rámci obehového hospodárstva;
31. konštatuje, že v období prechodu smerom k digitalizovanejšiemu hospodárstvu dochádza k novému vymedzeniu pracovných miest a zručností; v dôsledku toho vyzýva členské štáty a Európsku komisiu, aby spolupracovali so súkromným sektorom s cieľom

vytvárať stratégie zamerané na zručnosti a programy OVP pre rekvalifikáciu pracovníkov;

Prístup: zlepšenie možností mobility pre mladých ľudí v rámci odbornej prípravy

32. nabáda na vytvorenie rámca podľa vzoru predchádzajúceho programu Leonardo da Vinci, na ktorý by mali odkazovať príslušné výzvy programu Erasmus+ a v ktorom by sa čo najjasnejšie a najpresnejšie vymedzili možnosti mobility pre mladých ľudí v OVP, najmä prostredníctvom kampaní pre rôzne platformy, ktoré by realizovali verejné orgány a na ktorých by sa koordinovane zúčastňovali všetky zainteresované strany, ktoré zohrávajú aktívnu úlohu v OVP a ktoré majú na túto oblasť vplyv;
33. povzbudzuje Komisiu a členské štáty, aby so zreteľom na prípadné finančné prekážky poskytovali dostatočné finančné zdroje na podporu programov mobility; je presvedčený, že by sa malo pouvažovať nad výraznejším zviditeľnením spôsobu, ako spoločnosti dopĺňajú pridelené zdroje, respektíve nad možnosťou poskytnúť ďalšie typy pomoci; domnieva sa, že v záujme úspešných výsledkov by sa mala zabezpečiť a monitorovať komplementarita medzi Európskym sociálnym fondom (ESF) a programom Erasmus+;
34. požaduje lepšiu súčinnosť medzi politikami a nástrojmi EÚ s vplyvom na mobilitu a vzdelávanie, predovšetkým vytvorenie doplnkových opatrení medzi ESF a programom Erasmus+, a lepšiu koordináciu všetkých akcií na všetkých úrovniach plánovania (vnútroštátnej, regionálnej aj miestnej);
35. opätovne požaduje realizáciu opatrení zameraných na zaistenie koordinácie, vzájomného dopĺňania a vzájomného súladu štrukturálnych fondov vrátane ESF a iných programov, napríklad programu Erasmus+, na celoštátnej, regionálnej a miestnej úrovni;
36. zdôrazňuje, že je potrebné kompenzovať prekážky, ktoré vyplývajú so slabšieho sociálno-ekonomického postavenia študentov v OVP prostredníctvom takých opatrení, ako je prípadné zvýšenie jednotlivých grantov od Komisie alebo zvýšenie príspevkov od členských štátov a regionálnej a miestnej správy, sprostredkovateľských inštitúcií alebo mimovládnych organizácií, či už sú financované z vlastných rozpočtov, alebo z programov partnerstva s účasťou podnikov, nadácií a organizácií, ktoré spolupracujú v systéme kvalifikácií a odbornej prípravy v danom regióne alebo na danom území;

Od mobility k zamestnateľnosti: potvrdzovanie a uznávanie výsledkov vzdelávania, zručností a schopností

37. zdôrazňuje, že získanie nových rozmanitých a kreatívnych myšlienok v cudzine môže motivovať a naštartovať podnikavosť a kreativitu; zdôrazňuje, že možnosti, ktoré ponúka mobilita v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy (napríklad budovanie medzinárodných sietí), môžu mať pozitívny vplyv na zamestnateľnosť, nadnárodnú spoluprácu a konkurencieschopnosť Európy;
38. konštatuje, že súčasné aj budúce opatrenia na riešenie nesúladu medzi dopytom po zručnostiach a ich ponukou by mali uľahčovať účasť zamestnávateľov, podnikov aj miestnych spoločenstiev a tiež by mali byť lepšie prepojené s prognózami vývoja trhu práce a budúcich potrieb zručností;

39. zdôrazňuje, že existuje pozitívne spojenie medzi vzdelávacou mobilitou a budúcou mobilitou a príjmami, keďže európske a medzinárodne programy mobility zlepšujú zamestnateľnosť účastníkov v cudzine, ako v roku 2013 zistilo Spoločné výskumné stredisko Európskej komisie; zdôrazňuje, že učňovská a odborná príprava v zahraničí zlepšuje podľa Eurobarometru (2013) jazykové schopnosti účastníkov (v 79 % prípadov)¹;
40. zdôrazňuje význam mobility rekvalifikačných programov pre nezamestnaných ľudí každého veku a ľudí ohrozených reštrukturalizačnými opatreniami;
41. upozorňuje na rozmanitosť a nerovnomerný vývoj systémov potvrdzovania a uznávania kvalifikácií v rôznych členských štátoch aj napriek tomu, že za posledných desať rokov sa systémy čoraz viac zblížujú; zdôrazňuje, že je potrebné zvýšiť vzájomnú kompatibilitu rôznych systémov odborného vzdelávania a prípravy a uľahčovať potvrdzovanie a uznávanie zručností a schopností získaných v spoločnostiach alebo strediskách odbornej prípravy v rôznych členských štátoch, ako aj zvýšiť atraktivnosť programu Erasmus+; vyzýva členské štáty, aby zlepšili vykonávanie EKR² a odstránili prekážky; nabáda na vymedzenie európskej normy prijateľnej a realizovateľnej na všetkých úrovniach (celoštátnej, regionálnej a miestnej);
42. nabáda na ďalšie opatrenia zamerané na podporu uznávania a potvrdzovania výsledkov vzdelávania vrátane tých, ktoré sa získali prostredníctvom neformálneho vzdelávania a informálneho učenia, a to najmä lepším využívaním existujúcich nástrojov, napr. Europass a ECVET;
43. pripomína, že vďaka EKR sa dosiahol významný pokrok v uznávaní titulov, kreditov, osvedčení o kvalifikácii, potvrdení o kompetenciách a nadobudnutých znalostí v rámci OVP; požaduje konkrétne ciele, medziiným zavedenie plne funkčného systému prenosu a uznávania kreditov na základe ECVET; podnecuje vývoj spoločných kvalifikácií OVP, ktoré môžu zabezpečiť medzinárodné uznávanie kvalifikácií;
44. zasadzuje sa o to, aby sa v úzkej spolupráci so všetkými kľúčovými aktérmi vypracovala zelená kniha o odbornom vzdelávaní, odbornej príprave, mobilite a uznávaní kvalifikácií a kompetencií v Európe; pripomína, že je potrebné, aby sa v plnom rozsahu implementovali platné odporúčania o OVP; poukazuje na to, že neuznávanie schopností nepriaznivo vplýva na cieľ zlepšovania zamestnanosti podľa EÚ 2020 a bráni voľnému pohybu v zmysle zmlúv;
45. vyslovuje sa za zlepšenie mobility v oblasti zamestnania, vzdelania, učňovskej a odbornej prípravy vo vnútroštátnych systémoch európskej záruky pre mladých ľudí, a to s cieľom zlepšiť zručnosti mladých ľudí a znížiť rozsah geografického nesúladu medzi dopytom po zručnostiach a ich ponukou v EÚ;
46. zdôrazňuje význam záruky pre mladých ľudí a iniciatívy na podporu zamestnanosti mladých ľudí, ktorých cieľom je podpora učňovskej prípravy, stáží, OVP, odborných stáží a ďalšieho vzdelávania smerujúceho k nadobudnutiu kvalifikácie; vyzýva Komisiu a členské štáty, aby zabezpečili prídelenie náležitého financovania týmto programom

¹ http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_378_en.pdf

² Pozri: Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady z 23. apríla 2008 o vytvorení európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie.

počas celého programového obdobia 2014 – 2020;

47. nalieha, aby sa webová stránka Panorámy zručností EÚ preložila do všetkých úradných jazykov EÚ a stala sa tak zdrojom informácií o zručnostiach potrebných v celej Európe, ktorý je prístupný pre všetkých;
48. berie na vedomie pokrok dosiahnutý v oblasti zaisťovania vyššej kvality OVP v mnohých členských štátoch s podporou európskeho referenčného rámca zabezpečenia kvality odborného vzdelávania a prípravy (EQAVET); povzbudzuje členské štáty, ktoré v súčasnosti pripravujú vnútroštátny prístup k zabezpečovaniu kvality v súlade so systémom EQAVET; zdôrazňuje, že by sa členské štáty mali viac snažiť o zaistenie toho, aby úprava zabezpečenia kvality viac zohľadňovala vzdelávacie výsledky, a že by mali viac oceňovať a podporovať neformálne učenie a učenie na základe práce vo formálnom i neformálnom prostredí, a to podľa vnútroštátneho kontextu;
49. zdôrazňuje, že učňovské programy by sa mali uskutočňovať pod vedením kompetentného dohľadu;

Smerom k účinnejším, dostupnejším a inkluzívnejším programom mobility

50. vyzýva Komisiu a členské štáty, aby aj v spolupráci s CEDEFOP vymedzili a posilnili úlohu sprostredkovateľských inštitúcií (územných aj odvetvových) zapojených do prípravy, riadenia a nadväzujúcich činností v oblasti mobility, pričom by od nich mali vyžadovať dodržiavanie najvyšších noriem transparentnosti, a aby pomáhali pri zriaďovaní takýchto inštitúcií na vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni;
51. zdôrazňuje, že je potrebné, aby mali takéto sprostredkovateľské inštitúcie primerané rozpočtové a ľudské zdroje, aby umožnili štruktúram zameraným na organizáciu a riadenie mobility zaručiť účasť siete škôl poskytujúcich odbornú prípravu a aby mali právomoc a kapacitu vytvárať operačné aliancie a dohody s možnými partnermi doma aj v štátoch zúčastňujúcich sa na programoch mobility;
52. zdôrazňuje potrebu právnej ochrany maloletých v zahraničí;
53. zdôrazňuje, že by sa v rámci programu Erasmus+ mali podporovať a zdôrazňovať akcie a/alebo služby v oblasti mobility prispôbené potrebám školiteľov, tútorov a podnikateľov;
54. pripomína, že sú potrebné koherentné, navzájom sa dopĺňajúce a dobre koordinované systémy spolufinancovania na európskej, celoštátnej, regionálnej a miestnej úrovni, aby strediská odbornej prípravy mohli pokrývať celé spektrum nákladov a plánovať a realizovať trvalé akcie;
55. víta skutočnosť, že program Erasmus+ výrazne rozšíril počet príjemcov programov OVP medzi mladými ľuďmi, ktorí neštudujú na vysokej škole;
56. podporuje všetky potrebné sprievodné opatrenia zamerané v prvom rade na podporu učňov pri ich snahe zúčastniť sa programov mobility a tiež na to, aby dokázali lepšie informovať o svojich zručnostiach nadobudnutých prostredníctvom mobility a rozvíjať svoju asertívnosť, aby tak mohli ukázať a zhodnotiť svoje know-how a bohaté skúsenosti;

57. pripomína, že vzdelávacie výsledky učňovskej prípravy by sa mali v súlade so zásadami ECVET naplánovať a prediskutovať s konkrétnym učňom ešte pred tým, než začne odbornú prípravu, a tieto výsledky by sa mali po skončení odbornej prípravy uviesť v dodatku k osvedčeniu;
58. poukazuje na význam kvalitnej odbornej prípravy pre učiteľov a na význam monitorovania, hodnotenia a zaistenia kvality v tejto oblasti, ako aj na potrebu nabádať na inkluzívnosť a toleranciu v programoch mobility;
59. zdôrazňuje potrebu kvalitných odborných stáží, ktoré môžu študentom umožniť získať želané odborné zručnosti, a okrem toho poukazuje na skutočnosť, že na všetkých úrovniach je potrebná dobrá komunikácia s podnikateľmi, aby sa podieľali na ďalšom uznávaní skúseností, ktoré mladí ľudia získajú vďaka programom mobility;
60. podporuje všetky opatrenia v súlade s cieľmi programu Erasmus+, ktoré prijímajú podnikatelia, MVO alebo občianska spoločnosť s cieľom rozvíjať programy mobility pre mladých zamestnancov alebo učňov, buď podľa odboru podnikania, alebo v spolupráci so subjektmi zastupujúcimi odvetvia, ako je napríklad obchodná komora a priemyselná komora a okrem toho aj európske siete ako Eurochambres a príslušné odborové zväzy; vyzýva na uznanie úlohy remeselných komôr a ich stredísk odbornej prípravy pri podpore mobility a veľmi malých podnikov; je presvedčený, že všetky opatrenia na zlepšenie systémov OVP by sa mali sústrediť aj na oblasti presadzujúce bezuhlíkovú energiu a udržateľnú mobilitu;
61. odporúča, aby všetky kľúčové zainteresované strany pracovali na spoločných stratégiách zameraných buď na posilňovanie návratu stážistov a učňov v rámci odborného vzdelávania do domovských krajín, alebo na ich mobilitu do iných častí Európy, pri súčasnom rešpektovaní ich preferencií, pričom cieľom by malo byť sprostredkovanie znalostí a skúseností získaných v zahraničí v záujme zníženia rozdielov a posilnenia súdržnosti v ich príslušných oblastiach pôvodu, v ktorých vládne nedostatok zručností, respektíve inde v Európe;
62. vyzýva Komisiu a členské štáty, aby zaviedli a skutočne realizovali európsku sieť seminárov a inkubátorov, keďže majú kľúčový význam pre povzbudzovanie znalostných aliancií škôl, univerzít a podnikov a pre podporu prístupu k odbornej príprave, ku skúsenostiam, k doškolovacím kurzom pre učiteľov a prednášajúcich, k učňovskej príprave a k začínajúcim podnikom;
63. vyzýva Komisiu a členské štáty, aby podporovali a posilňovali európsku sieť vedeckých centier (ECSITE), ktorá spája vedecké centrá ako miesta prístupu k vedeckej kultúre;
64. požaduje zriadenie mechanizmu jednotného kontaktného miesta na zoskupovanie údajov a komunikačných nástrojov s cieľom zabezpečovať vhodné a účinné služby pre tých, ktorí hľadajú informácie a podporu v súvislosti s rôznymi programami mobility existujúcimi na európskej, vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni;
65. vyzýva Komisiu, aby – ak je to možné – poskytla aktuálnu štatistiku a vykonala posúdenia a/alebo štúdie týkajúce sa programu Erasmus+ a ďalších programov mobility v oblasti OVP s cieľom stanoviť ich vplyv na zladenie pracovnej praxe s pracovnými miestami z hľadiska miery zamestnávania, ako aj preskúmať, prečo z niektorých štátov vychádza viac žiadostí o zahraničnú prácu a študijné stáže v oblasti OVP, a zostaviť

plán na ich výraznejšie zapojenie; je presvedčený, že výsledná štatistika a posúdenia by mali byť súčasťou preskúmania programu Erasmus+ v polovici trvania a malo by sa v ňom na ne prihliadať;

66. víta závery schôdze ministrov zodpovedných za odborné vzdelávanie a prípravu dohodnuté v Rige 22. júna 2015, ktoré navrhujú nový súbor strednodobých cieľov v oblasti OVP na obdobie 2015 – 2020, a požaduje ich včasnú a dôkladnú realizáciu;
67. zdôrazňuje význam propagácie prínosov mobility z hľadiska zamestnatelnosti a získaných zručností, aby sa ukázala jej skutočná užitočnosť a bola menej vnímaná ako „stratený čas“ v prípade odbornej prípravy, ktorá a priori závisí na čisto vnútroštátnych kompetenciách;
68. nabáda na lepšiu propagáciu a zvýšenie viditeľnosti platforiem ako Drop'pin@EURES, ktorej cieľom je uľahčovať mobilitu mladých ľudí pri hľadaní učňovskej prípravy, stáže, programov odbornej prípravy a elektronických jazykových kurzov, medzi mladými ľuďmi a podnikmi;
69. nabáda členské štáty, aby podporovali celú škálu príležitostí, ktoré ponúka nový program Erasmus+, ktorý poskytuje mladým ľuďom nielen príležitosti na štúdium v zahraničí, ale aj príležitosti na učňovskú prípravu a odborné stáže;
70. podporuje zavádzanie minimálnych úrovní príspevkov upravených v závislosti od rozdielov v životných podmienkach, cenách a nákladoch medzi členskými štátmi; podporuje myšlienku, aby členské štáty zavádzali opatrenia, ktoré v relevantných prípadoch umožňujú potrebnú a užitočnú podporu, napr. na ubytovanie a dopravu, a aby popritom venovali osobitnú pozornosť potrebám maloletých a príprave študentov na ich medzinárodnú stáž, napríklad prostredníctvom profesijného poradenstva, výučby jazykov a medzikultúrnej komunikácie;
71. požaduje preskúmanie/revíziu viacročného finančného rámca (VFR) na základe kritérií, ktoré zahŕňajú predchádzajúce posúdenie účinnosti opatrení zameraných na boj proti nezamestnanosti a zníženie finančných prostriedkov pre menej účinné opatrenia; domnieva sa, že takýto prístup je mimoriadne dôležitý v časoch krízy, ktoré práve prežívame a ktoré sa vyznačujú neprijateľnou nevyváženosťou;

o

o o

72. poveruje svojho predsedu, aby postúpil toto uznesenie Rade, Komisii a členským štátom.